

Eabnoe / Vuoddu
Aejlies basutställning

AEJLIES MEDARBETARE:
Oskar Östergren Njajta, Marie Persson Njajta, Ann-Sofi Fjällström

KOORDINATOR:
Sara Svonni

GRAFISK FORM:
Aejlies

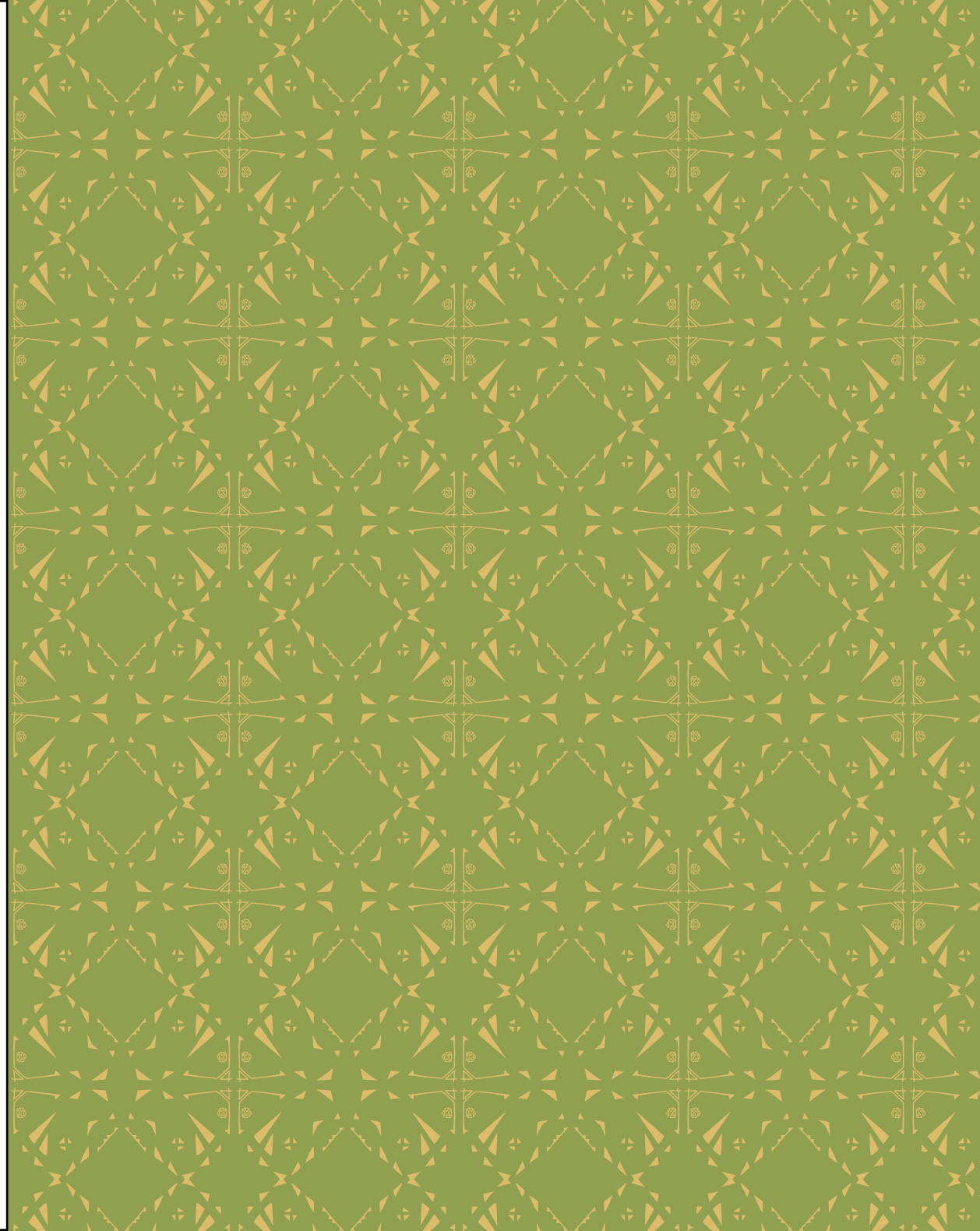
ÖVERSÄTTNING FÖRORD:
Per-Martin Israelsson, sydsamiska
Marja Skum, nordsamiska

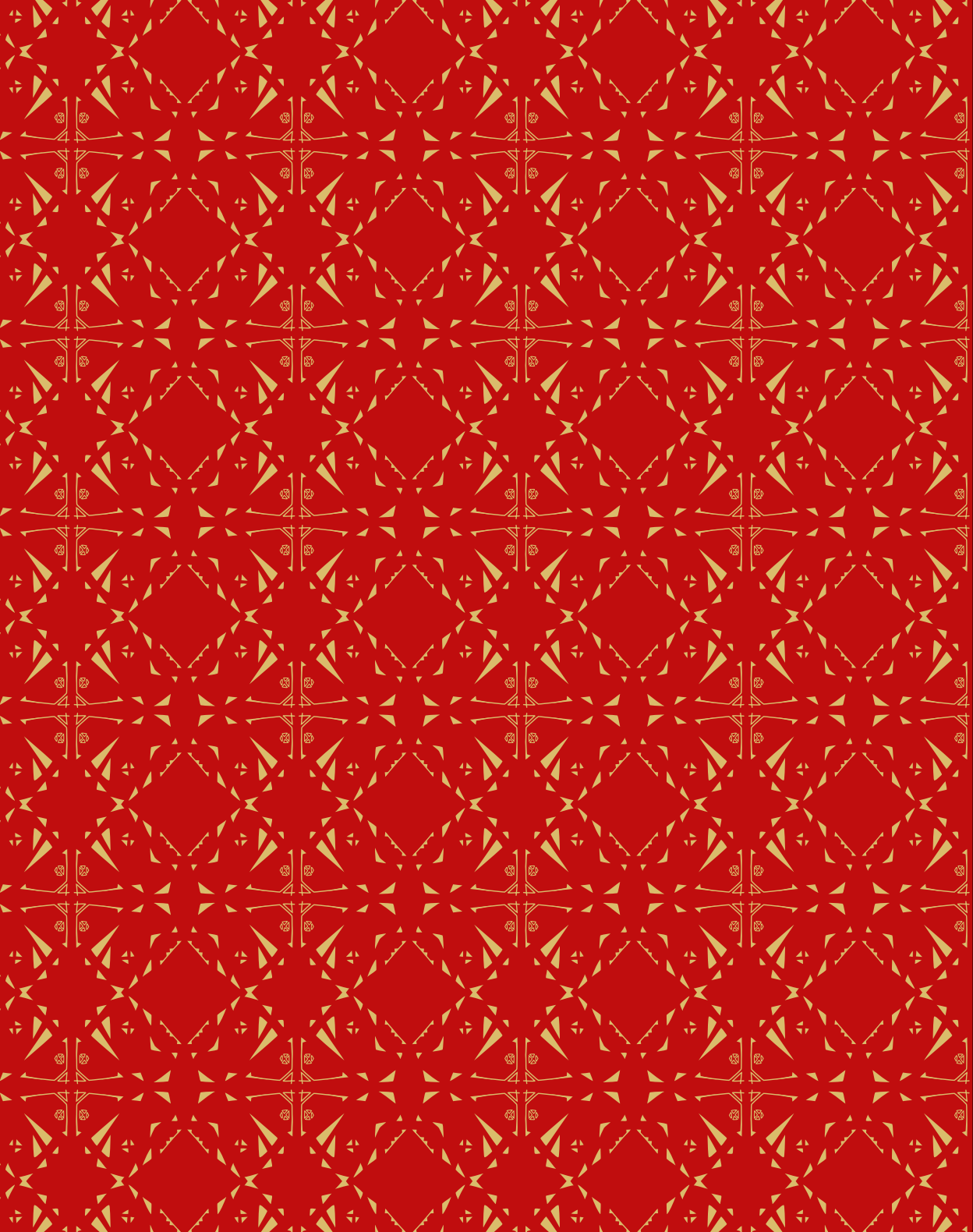
© AEJLIES

TRYCK:
Original Tryckeri, Umeå 2021
Boken är miljömärkt med Svanen

Trycksak
3041 0995

*Eabnoe – Vuodđu
Aejlies basutställning*

**Ávtebaakoe – Ovdasátni
Förord**

Sune och Astrid Enoksson	12
Anders Östergren Njajta	16
Anna Åsdell	18
Annilinn Fjellström	20
Ann-Sofi Fjällström	22
Astrid Östergren	24
Benny Lindh	26
Bert Nilsson	28
Birger Ekerlid	30
Birgitta Andersson	32
Britta-Karin Winka	34
Caj Cederlund	36
Camilla Winka	38
Cecilia Andersson	40
Eva Stina Andersson	42
Gunilla Fjällström	44
Gunner Maj Andersson	46
Helena Lifjell Andersson	48
Hjördis Löfgren	50
Ingemar Israelsson	52
Irene Winka	54
Jenny Israelsson Skoglund	56
Johanna Njajta	58

Kjell Winka	60
Klas Dahlberg	62
Lars-Jonas Johansson	64
Lena Lundin Skott	66
Lena Njajta	68
Maria Winka	70
Marie Persson Njajta	72
Marja Kari Omma	74
Max Lundström	76
Monica L Edmondson	78
Nina Andersson	80
Oliver Israelsson	82
Oskar Östergren Njajta	84
Per Enoksson	86
Per Henning Utsi	88
Per-Martin Israelsson	90
Rolf Nilsson	92
Sabina Baer	94
Sara Ajnnak	96
Sara Svonni	98
Stina Omma	100
Tomas Colbengtson	102
Wenche Kristine Winka	104
William Hallin	106
Sture Östergren	108

**Buerie b̄ateme sj̄iere v̄uesieht̄æmman
Aejlies:n t̄iehtjelisnie Dearnesne**

Garmeresvoetine mijjeh dejtie 50-taalh saemien kreatöör̄ide Dearnan-dajveste åehpiehdehtebe, mejtie dej aatide veeveb jiehtemistie skaepiedamme jah gusnie Aejlies:n sijjesne ḡååhtje mijjen maadhv̄uesiehtimmie. Maadhv̄aarome kreativiteetese lea v̄uekeste b̄aateme jah aarhkebiej̄ieladtje saemien veasomes-daerpiesvoetijste. Maahtoeh leah gietine.

V̄uesiehtimmie aejkietjaatsegeb tseegkie jah sj̄ædta gujtht vihkeles maab mijjeh edtjebe tseegkedh, juktie v̄uesiehtimmieb sj̄idtieh goh jienebh vierhtine fierhten jaepine mejtie vaaseme. Aejlies edtja öövtiedidh daab maadhv̄uesiehtimmieb orre kreatöör̄igujmie jah aejkeste aajkan v̄uesiehtidh daab r̄æjkoesvoeteb ellies jallh biehkine.

Manne sijhteb stoerre gyjhtelasseb vedtedh dejtie v̄æjhkeles vytnesj̄æjjide, t̄iehpiedæjjide, guvviedæjjide, musihke-almetjidie j.j. ḡieh v̄uesieht̄æmman t̄j̄ædt̄joehtidh, diss vielie Aejlies:n barkijidie jah koordinatovrese Sara Svonni ḡie gaajhkeb buektiehtamme gaervies darjodh.

Jijnh ḡajhtoe

**Oskar Östergren Njajta
Prosjeekteåejvie
Aejlies - Saemien jarne Dearnesne**

**Bures boah̄tin erenoam̄åš č̄ájáhussii
Aejlies guovdd̄ázis Deartnas**

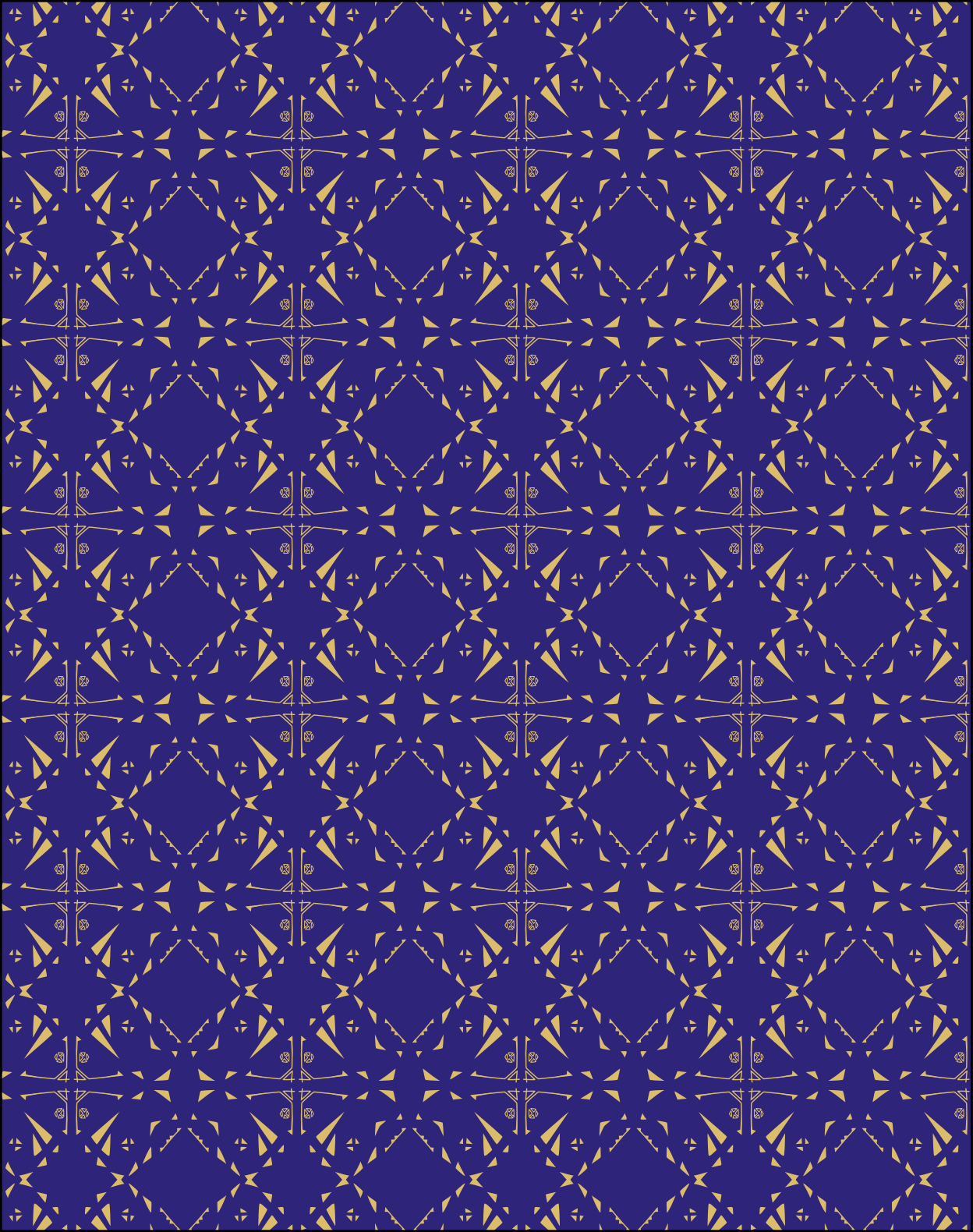
Rámiin ovdanbuktit 50 Deartnaguovllu sámi dáiddára, geat dujiideasetguin goddet dajahusaid oktii dasa maid mii gohčodit min vuoddoč̄ájáhusa. Árbevieruin ja árgabeaivvi sámeeallima dárbbuin lea hutkáivuoha riegádan. Giedaid siste lea máhttu.

Č̄ájáhus ráhkada áigedokumeantta ja lea dáidá deháleamos buvttá maid goassige boah̄tin hábmet, dan dihte go č̄ájáhusa ár̄vu lassána jagis jahkáí. Aejlies boah̄tá č̄adat ovdánahttit vuoddoč̄ájáhusa odda duojáriiguin ja dásseedit č̄ájehit dán ár̄tna, osiid mielde dahje ollislaččat.

Háliidan giitit buot č̄eahpes duojáriid, dáiddáriid, govvejeddjiiid, musihkkariid ja earáid geat leat mielde č̄ájáhusas iežaset bargguid bokte, giitu Aejlies bargiide ja koordináhtorii Sara Svonni gii lea dan nagodan ollašuhttit.

Ollu giitu

**Oskar Östergren Njajta
Aejlies – Sámi guovdd̄áža
prošeaktajodihead̄ji, Deartnas**

**Välkommen till en helt unik utställning
på Aejlies i Tärnaby**

Det är med stolthet vi presenterar de 50-talet samiska kreatörer från Tärnatrakten vars alster skapar den väv av uttryck vi på Aejlies kallar vår basutställning. Grunden till kreativiteten har fötts ur tradition och det vardagliga samiska livets behov. Kunskapen sitter i händerna.

Utställningen skapar ett tidsdokument och är förmodligen den viktigaste vi någonsin kommer att skapa, för utställningen kommer att bli mer värdefull för varje år som går. Aejlies kommer löpande att utveckla denna basutställning med nya kreatörer och med jämna mellanrum visa upp denna skatt i delar eller sin helhet.

Jag vill rikta ett jättestort Tack till alla fantastiska slöjdare, konstnärer, fotografer, musiker, m.m. som bidrar till utställningen, till Aejlies personal och till koordinatör Sara Svonni som rott det hela iland.

Jijnjh gäjhtoe

**Oskar Östergren Njajta
projektledare Aejlies
- Saemien jarnge Dearnesne**

Sune och Astrid Enoksson

Vi beslöt att fortsätta med den traditionella bruksslöjden samt att föra den samiska traditionen vidare. Vi har levt och verkat tillsammans i över 60 år med medvetenheten om hur viktig traditionen är – med sin framträdande originalitet och kreativitet. Den ger en tillfredsställelse och styrka så att vi naturligt kan fortsätta att skapa alster. Förhoppningen är att visa och bereda vägen för kommande generationer.

I varje föremål har vi velat lämna kvar något av det bästa inom oss. Den uppskattning som visats oss har styrkt oss i arbetet. Vi vill att omvärlden ska få klart för sig att den samiska kulturen är ett beteende – en livsstil där de olika mönstren knyts ihop till ett sammanhang med renen och renskötseln som centralpunkt. Många grupper har besökt oss i vår ateljé, bland annat urfolk från Bolivia, Peru och samer från ryska Lovozero. I SVT-filmen "Made in Tärnaby" som Sven Erik Frick och Henrik Burman gjorde 1990 kan man följa oss under alla våra åtta årstider. Tillsammans har vi drivit Tärna Sameslöjdsateljé.

Astrid, f. Revus, född i en torvkåta i november 1934 i Teuna, Girjas sameby, Gällivare församling, Norrbotten – då levde samerna av renskötsel och fiske.

Sune, född i en timrad stuga i januari 1934 i Sörsandnäset, Vapstens sameby, Tärna församling, Västerbotten – samerna levde av renskötsel men många skaffade sig med tiden jordbruksfastigheter.

"Samförstånd i Sápmi"

Tavla. Olja / Akryl på duk.

Mått: 135 x 150 cm

Smyckeskniv

Helhornskniv med silverinlägg och gravyr. Jag började göra smyckesknivar för många år sedan. Den första gjorde jag till dottern Maria. Smyckesknivarna blev väldigt omtyckta så jag kände att det var något som var värt att utveckla. Under senare år började jag med inlägg av silver i strävan att göra dem vackrare och vackrare.

Hemma pågick alltid något slöjdande eller annat skapande när jag var liten. Min far Sture gjorde knivar och annat i den enkla verkstan, så det var naturligt för mig att slöjda redan i unga år. Den sydsamiska form- och mönstertraditionen var självklar då som nu. Slöjdandet har följt mig genom åren och är en av de många delarna som utgör livet. Jag slöjdar mest bruksföremål men jag tycker det är viktigt att det man slöjdar ska vara välarbetat till form och finish – en inställning jag fått med mig hemifrån men också från gudfar och gudmor Sune och Astrid. Intresset för bild och formgivning tog mig till tre år på Designhögskolan i Umeå, någon eg. slöjdtutbildning har jag inte. Jag är 50 år, bor i Tärnåmo, Björkvattsdalen, med Marie och våra barn Ailo och Freja. Här finns rötterna och det samiska arvet och livet i fjäll och skog. Här trivs jag som bäst.

Manne daennie Bearkoenvuemesne
årroeminie, mov fuelhkine. Maanabaeleste
leab vytnesjamme. Gåetesne, gosse lib onne
baahtjetje, åemieahtjje Sture iktest naan
nejpine jallh jeatja aatine lij barkeminie. Jah
nimhtie lea mov jieliemisnie, aarkebiejjesne
aaj: iktesth manne jallh naaken mov fuelhkeste
naan nejpieb jallh maab jeatjah daarpesjeminie.
Åemieahtjeste jah aaj kristaehjtjje gon -ietneste
liereme tjeahpastalledh, guktie vihkeles
munnjien tjeahpieslaakan aatide hammoedidh,
aerpievuekien mietie.

Anders Östergren Njajta

Guksie

Guksie av björkvril. Gravyr på skaftet, flättnöster och stick. Försiktigt infärgad med betspå utsidan. Behandlad med linolja. Skaftet har hål på traditionellt vis för snodden av hemgarvat renskinn och kläde. Med en snodd kan man hänga upp guksien eller hänga den i bältet och enkelt ta loss den igen. Vid tillverkningen har jag inte använt några maskiner annat än handbormaskin för håltagningen.

Guksieb leab såekie-fjiferistie dorjeme. Leab aaj dassie ånnetji tjaalehtjamme. Lijne-åljine leab guksieb bådtdadamme. Raejkieh gåårtenjasse aaj dorjeme aerpie-vuekien mietie. Manne naepere-maskijnine raejkiedamme, menh ib leah naakenh jeatjah maskijneb utneme gosse daejnie guksine barkeme.

Anna Åsdell är en sydsamisk skådespelerska bosatt i Gällivare, med bred erfarenhet inom teater och scen. Uppvuxen i Lycksele, med rötterna i Björkvattdalen. Sedan 2008 har hon jobbat på teatrar i Norr, främst på Giron Sámi Teáhter men också på Tornedalsteatern, på Áarjelhsaemien teatere i Mo i Rana, Lule Stassteater och i olika samarbeten med bland annat Norrbottensteatern.

Några punkter ur hennes CV:
Hon spelade Silpevaerie i Sveriges Radios julkalender "Tonje från Glimmerdalen" 2018. Giron Sámi Teáhters föreställning "What's up Sápmi?" som gästspelade på Dramaten, och blev därefter filmad och sänd på SVT 2012. Länsteatrarnas och Dramatens projekt "Jag vill leva, jag vill dö i Sverige" som visades på en av Dramatens scener och samtidigt livestreamades 2014. Utbildad vid dramalinjen med filminriktning, Molkoms Folkhögskola 2005 – 2007.

Anna Åsdell

Bearkoenvuemie – Björkvatne'

Texten skrevs och framfördes vid vernissagen av utställningen Vaapsten bijre 2014. Det är kort och gott en kärleksförklaring till området, och inte minst – människorna.

Jag är född 1994 med rötterna i Västerbotten Sjukta / Juktådalen och Bearkoenvuemie / Björkvattsdalen.

Jag bor idag i Tärnamo, Björkvattsdalen. Jag jobbar som modersmåls lärare i sydsamiska.

Jag är även verksam inom rennäring, jordbruk, slöjd och fiske.

Annilinn Fjellström

Vita bällinghandskar

Handsakar som används om vintern. Gammalt tillbaka var det brukligt att använda skohö i handsakarna, vilket även i mindre omfattning görs i nutid.

Dessa handsakar är sydda av bällingar barkade med sälgbark. Handsakarna är kantade med rött kläde och hemgarvat renskinn, på yttersidorna hänger öglor för att lätt kunna hänga upp handsakarna för torkning etc.

Född och uppvuxen i en renskötarfamilj i Ubmeje tjeälddie. Bor på mitt hemställe i Björkbacken där jag vuxit upp. Jag har alltid haft slöjdande runt mig då min mamma, aahka (mormor) och syster alla har hållit på med slöjdande, och genom dem har jag lärt mig alla grunderna. Jag driver företag där jag syr och designar både nyskapande och traditionella samiska kläder i renskinn, päls och textil. Den traditionella slöjden har alltid funnits men idag blir det mest att jag syr det jag behöver för mig och min dotter.

Jag har utbildning i traditionell samisk slöjd, skinn och textil samt skinn-/pälskonfektion från Samernas utbildningscentrum i Jokkmokk. Även design- och mönsterkonstruktion från designskola i Umeå. Är samisk slöjdvägledare i Norge till Duodjeinstituhitta/Slöjdinstituet i det sydsamiska området. Det är viktigt att skilja på nyskapande samiskinspirerad design som kan vara material och färgval, och den traditionella slöjden där det är viktigt att man följer släktens och områdets karaktär.

Ann-Sofi Fjällström

Muadta – Päls

Sydd av killingskinn med silverrävkant runt huvan. Längst ned i ärmslutet är det mink och kanten längst ned på pälsen är rött kläde. Modellen är tagen ut från kvinnorenskinnspälsen – muadta – som fanns på muséet vid samegården i Tärna innan Samegården försvann.

Mitt namn är Astrid Östergren och jag bor i Björkvattnet. Mitt stora intresse är att handarbete och när jag gick en kurs i tennsömnad blev mitt intresse ändå större. Genom att slöjda för jag vidare mitt kulturarv till kommande generationer framför allt till mina barn och barnbarn.

Mov namma lea Astrid Östergren jah manne Bearkoenvuemesne årroeminie. Mov stoerre iedtjeb lea vytjesjidh jah gåessie ditniekvsjeb veedsisib dle mov iedtjeb spaajhtelaakan sjidi. Gåessie vytjesjeb dle mov kultuvre-aerpieb bätije boelverse buaktab, joekoen mov maanide jah aahkuvidie.

Astrid Östergren

Mobijle-voesse

Mobilväska tillverkad i renskinn och kläde i traditionella samiska färger med tennrådsbroderi. Fodrad med tyg och med tvinnad axelrem. Astrid har ägnat sig åt mjukslöjd under lång tid. Hon var tidigt ute med att designa sina särskilda mobilväskor. Dessa har blivit lite av hennes specialitet.

Benny Lindh heter jag och kommer från byn Måarrats aesie – Storskog. Jag har mitt samiska arv från Umbyn och Ran. Föddes å växte upp de första åren i väglöst land utan bekvämligheter med allt vad det innebar. Vägen blev klar i slutet på 50-talet och i mitten på 60-talet fick vi elström, då installerades även vatten och avlopp. Växte upp i en miljö där närheten till naturen och dess gåvor varit mycket påtaglig. Bruksföremål tillverkades efter bästa förmåga när så behövdes. Mamma stickade och sydde allt möjligt medan pappa, när tillfälle gavs, slöjdade. Jag hade i skolan förmånen att ha Sune Enoksson som slöjdlärare. Han lade nog grunden för mitt intresse angående inte minst knivar. Men även andra släktingar som enligt mej, tillverkade fantastiskt fina alster inspirerade till mina försök i snickarboa.

Jag slöjdar knivar, hängsmycken, hornringar, ljusstakar av renhorn, fast numera uteslutande bruksknivar.

Benny Lindh

Nejpie – Brukskniv

Förebilden till de knivar jag tillverkar är en modell som förekom bland samerna i dessa trakter. Varje slöjdare utvecklar med tiden sin egen stil, ävenså jag, men grunden är traditionsenligt ursprungen från Tärnafjällen. Själva knivbladet är handsmitt, materialet till skaftet är renhorn, mittenbiten från en björkvril och mellanlägggen av näver. Sliret är sytt med barkat skinn som jag härdat. Sliret är också pyntat med så kallade "offerringar" i mässing. Dessa har en dubbel funktion förutom dekoration. Ringarna "skramlar" lite lämpligt när man går i naturen så man inte överraskar vissa väsen i onödan. Man kunde även skära loss en ring å som aktning och respekt lämna vid offerstället. Jag känner en ödmjuk ynnest som fått möjlighet att föra vidare en tradition från svunna tider som med sin tidlösa funktion fortfarande fyller samma viktiga behov som tidigare.

Bert Nilsson, född 1929. Konstnär från Fräkenvik, Tärnaby. Skulptur- och målarutbildning. Debuterade i Lycksele 1962. Bert Nilsson är känd för sina uttrycksfulla träskulpturer, inte minst sina björnar.

Utställningar: Umeå, Örnsköldsvik, Vasa i Finland, Lunds konsthall, Eskilstuna, Kiruna, National Museum i Köpenhamn, Västerbottens konstnärer, Länsmuseet i Umeå, Skellefteå. Art Image, jury: Norge, Finland, Kanada och Sverige. Publications Inc. Färgtryck, Kanada med oljemålning "Magic".

Övriga uppdrag: skulpturer i Voihtjajaure kapell och Tavelsjö kapell. Stenmarkstrofén: skulptur av björn. Statens konstråd: Tandläkarhögskolan i Umeå och Sameskolan i Tärnaby.

Uttagen svensk deltagare tillsammans med finsk konstnär att representera Skandinavien i internationellt symposium "Carwing 2000" i Ungern.

Arbetsstipendier: Statens konstråd, Storumans kommun, Umeå stad. Levererat konst till Västerbottens läns landsting, Umeå stad, Storumans kommun, Eskilstuna.

Bert Nilsson

Björnfamiljen

Skulptur i björk och furu. Skulpturen är under arbete på bilden. Björnarna som klättrar har jag påbörjat för flera år sedan, så skulpturen har tagit länge att skapa. Först var det meningen att den skulle hänga, men så fick jag idén om att den skulle stå på en fot. Det blev svårare än jag tänkt mig, då materialet i foten var svårt att arbeta med. Men i och med björnen på "foten" blev till så blev det en familj och då kom titeln av sig själv.

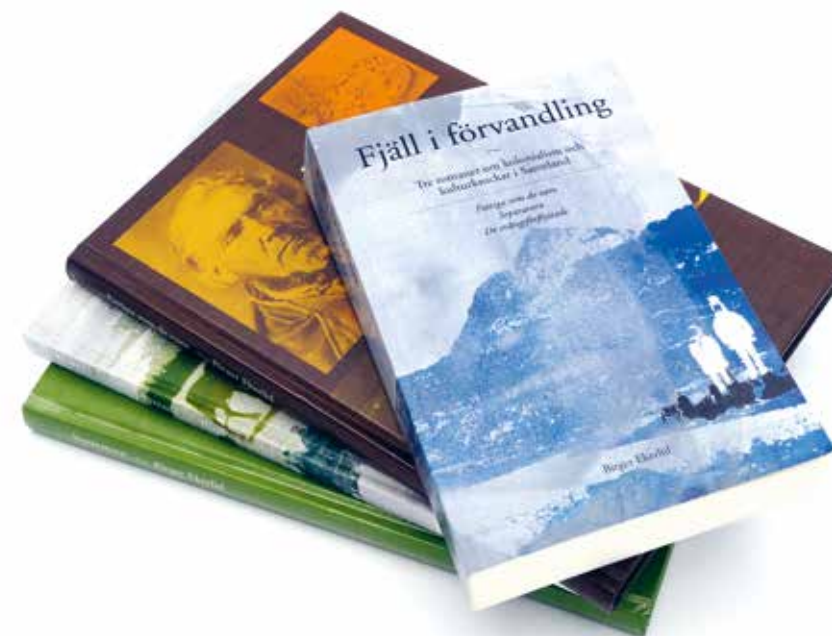
Birger Ekerlid

Birger Ekerlid är författare och pensionerad journalist med rötter i Tärna. Han har bland annat skrivit romantrilogin **Fattiga som de voro**, **Separatorn** och **De tvångsflyttade**. Böckerna bygger på verkliga händelser och utspelar sig huvudsakligen inom Tärna från 1850-talet fram till våra dagar.

För dessa tre böcker tilldelades han nyligen den litterära utmärkelsen Hedenvindplaketten, som årligen delas ut till författare som skriver i Gustav Hedenvind-Erikssons anda.

Hedenvindsällskapets motivering:

Birger Ekerlid speglar det dagsaktuella med sina historiska romaner samlade i **Fjäll i förvandling**. Med en stomme av fakta och folkliga berättelser modellerar han skeenden och människoöden som fånglar och berör. I sina skildringar pekar han på händelser som dolts eller förringats. Den enskilda individens villkor och strävan kränks och utplånas av överheten. Föreställningen att exploatering av naturen och dess tillgångar är till för människans bästa får inte störas.

Böckerna Fattiga som de voro, Separatorn, De tvångsflyttade

Böckerna handlar om kolonisationen av Sameland och de koloniala processer som starkt har påverkat samer och nybyggare från 1800-talet fram till våra dagar, i synnerhet inom Tärna. Enskilda människoöden och verklighetsbaserade berättelser ger perspektiv på dagsaktuella samhällsfrågor som vattenkrafts- och gruvexploateringar samt konflikter om tillgången till mark och vatten.

FOTO: HELENA LIFJELL ANDERSSON

Birgitta Andersson renskötare i Ubmejen tjeälddie. Uppvuxen i en renskötarfamilj med en nordsamisk mor Susanna och en sydsamisk far David. Har haft den förmånen att ha tillgång till både den nordsamiska och sydsamiska slöjden, och i hemmet var det alltid någon som slöjdade med något i mån av tid. Mor med att väva vackra band, sy skinnpåsar och bällingskor, allt hon sydde var i Karesuandomodeller. Far slöjdade också till husbehov, knivar, kåsor, hornringar etcetera. Och i vår närhet fanns också Akka och Ajja (våra farföräldrar) som lärde oss barn ta till vara allt från renen och naturen. För min Akka (farmor) fanns det inga begränsningar vad vi barn kunde göra, allt från att sy med en gammal trampmaskin, till att sy med tenntråd, pärlor, skinn eller allt som fanns tillgängligt. Hos våra morföräldrar var även slöjden en naturlig del av vardagen, så inspirationen och lärdomen om den nordsamiska slöjden fick med oss även där. Mitt intresse för duodjin har alltid följt mig genom livet, från tidig barndom. Jag har också gått på Samernas Folkhögskola slöjdlinjen, som var ett lärorikt år.

Birgitta Andersson

Barmklädet, till kvinnor, har jag sytt med rundtvinnad tenntråd och några varv med platt tenntråd på kläde. Färgerna och mönstret är från min faster Anna Andersson, Rans sameby, som var min stora förebild och inspirationskälla när det gällde att sy i tenntråd.

Jag heter Britta-Karin Winka Svakko är 62 år (f. 1959). Född och uppvuxen i Gardvik. Jag har tre döttrar och fem barnbarn. Gift med Reino Svakko som kommer från Kiruna, där vi bodde i 10 år. Före det bodde jag i Jokkmokk 3 år, där jag gick mjukslöjdslinjen på Samernas i 2 år. Andra och tredje året jobbade jag samtidigt som samisk slöjdlärare på grundskolan och gymnasiet. En viktig tid då jag lärde mig mycket och vidgade mina kunskaper om nord- och lulesamisk duodji. Slöjden har varit mitt stora intresse hela livet. Mitt första sommarjobb var på Trolltrumman hos Kajsa och Edvin Norberg. Där lärde jag mig mycket om duodji och blev bekant med många duktiga slöjdare från hela Saepmie. Det var nog då slöjden kom in i mitt liv på riktigt.

Jag är en husbehovsslöjdare, eftersom jag har en stor familj så har mitt huvudsakliga slöjdande varit att slöjda till dem. Det har varit viktigt och mycket givande. För mig är det viktigt att föra kulturarvet vidare till mina barn och barnbarn. 2015 flyttade vi hem till Gardvik. Idag jobbar jag hemma med att slöjda, odla, fiska, jaga, bygga och njuter av att kunna vara med mina barn och barnbarn.

Britta-Karin Winka Svakko

Voesse – Rygsäck

Sydsamisk modell. Mönstret jag använder är från Anna Sjulsson Daunefjäll, mina barns Maadter-aahka. Säckfärslen har jag vävt efter ett mönster av Tea Vinka i Södra Sandnäset.

Caj Cederlund, bor i Portbron. Den första kniven gjorde jag i grundskolan på Skytteanska skolan i Tärnaby. Idag slöjdar jag framför allt bruksknivar men gör även knivbälten, en och annan guksie och gievrie-laamhpa. Syr även lite i skinn när andan faller på. Fuskar med andra ord med det mesta med varierande resultat. Mycket av inspirationen och formgivningen har kommit efter långa och givande samtal med den tidigare slöjdläraren Sune Enoksson.

De färdiga alstren tar sin början redan under turer i skog och på fjället i den eviga jakten efter slöjdämnen och inspiration. Man försöker hela tiden att utvecklas och inspireras av de andra duktiga slöjdarna i området, som ofta är välvilliga och hjälper till när man undrar över något.

Caj Cederlund

Saejhtie-klauhka – Spjutstav

Spjutstav med smidd spets. Holken där fram, spaagkohke, är av mässing. Själva staven är av björk. Skyddet över spjutet, barra, är av renhorn.

Mitt namn är Camilla Winka, jag är född och uppvuxen i Tärnafjällen med rötterna i Boksjön/ Girjan och Norra Fjällnäs/Oltokken. Jag är 32 år och den samiska kulturen, religionen och språket har funnits runt mig sedan jag föddes. Då jag är uppvuxen i en renskötarfamilj har jag fått följa renen och hur man bäst tar till vara på allt.

Jag minns med värme hur jag satt hos Aahka och fick lära mig att sy med skärnål och sentråd redan innan jag började skolan. Jag har inte gått någon speciell utbildning än, men har tankarna på Samernas Utbildningscentrum någon gång i framtiden. Det jag lärt mig inom slöjd är från familj, släkt och vänner. Slöjdar med olika material såsom till exempel skinn, tenn, pärlor, bällingar och garn.

Camilla Winka

Voedtegh – Skoband

Skobanden är lagda med ullgarn. Damskobanden består av tre fält i grönt, rött och blått. Herrskobanden är lagda i gult, rött, grönt och blått garn som bildar ett speciellt mönster.

Cecilia Andersson, född och uppvuxen i en renskötande familj i Hemavan. Min mors familj tillhör Andom Omma som i början av 30-talet blev tvångsflyttade från Karesuando till detta område. Min far flyttade från Svaipa till Ubmeje tjeälddie 1966.

Jag är bosatt i Dikanäs med min familj, sambo och en son. Vi jobbar med renar och tillhör Vilhelmina Norra sameby, Marsfjällgruppen.

Mitt intresse för slöjd kommer hemifrån. Jag slöjdar lite för husbehov.

Andom Ovlla Stina Cecilia
Mihkel Biera Ristiinna Stina Cecilia

Cecilia Andersson

Nissonolbmo avvi Gárasavvon gáktái
– Kvinnobälte till Karesuandokolten

Detta är ett traditionellt kvinnobälte till Karesuandokolten. Det är sytt av kläde i gult och rött, dekorerat med band och kantat med rött kläde. På bältet är det silverknappar och ett silverspänne. Silvret är tillverkat av Torild Labba från Övre Soppero.

Jag är född och uppvuxen i en renskötande familj i Hemavan. Min mors familj tillhör Andom Omma som i början av 30-talet blev tvångsflyttade från Karesuando till detta område. Min far flyttade från Svaipa till Ubmeje tjeälddie 1966. Själv är jag nu bosatt i Norge där jag är gift och har två pojkar. Vår familj jobbar med renskötsel.

Min mor, mina mostrar och min äldre syster slöjdade, så slöjden är något jag vuxit upp med. Ett djupare intresse och kunskap fick jag när jag gick ett år på Samernas utbildningscentrum i Jokkmokk. Där insåg jag vikten av att bevara och föra vidare familjetraditionerna. Min äldsta moster var den som sydde koltar till slakten och som satte reglerna för hur släktskolten skulle sys, vad som var tradition, vad som passade färgmässigt för åldern med tanke på färg på koltan och bandläggning. Den lärdom som hon gav mej sitter verkligen djupt. Jag tycker det är intressant att se hur slöjden utvecklas och hur den följer med tiden, de traditionella formerna och snitten är kvar men att färger, band och material svänger med modet.

Andom Ovlla Stina Eva Stina
Mihkel Biera Ristiinna Stina Eva Stina

Eva Stina Andersson

Gákti – Karesuando damkolt

Koltan är sydd av engelskt kläde och används som en traditionell kolt till bröllop, dop och andra festligheter. Färgen är traditionell blå, med det traditionella röda och gula även det i kläde. Jag valde kläde för att det är ett tacksamt material att jobba med. Jag ville att det skulle bli en traditionell kyrkkolt som är dekorerad som traditionen säger. Det är detta jag gillar med det traditionella, vissa saker ändrar man inte på, det är det som gör att vi fortsatt kan se och säga att den är traditionell från Karesuando. Det som kan vara lite annars från min släkts tradition är bandläggningen på armarna och nere på holbin som är lite mer än vad min moster kanske hade tyckt varit passande, men som fortfarande visar att den tillhör Karesuando-området.

Gunilla Fjällström

Jag heter Gunilla Fjällström och är sextiotre år och bor i Dikanäs men kommer ifrån Björkbacken utanför Tärnaby. Har vuxit upp i en renskötarfamilj i Umbeje tjeälddie inom Storfjällsgruppen. Jag har två barn tillsammans med Nils-Göran Baer och vi bedriver renskötsel inom Vilhelmina Norra Sameby.

Slöjden har alltid funnits med, det har varit en naturlig del av livet. Det började redan i ung ålder då jag satt med min áhkka Edla Andersson och slöjdade. Hon inspirerade mig till att börja med slöjden. Även min mor Elin Fjällström har varit en stor inspirationskälla till slöjdade. Jag brukar tänka tillbaka till hennes slöjd när jag sätter mig ner för att slöjda. Min mor var den som sydde bällingskor och när hon började bli gammal och hennes händer inte fungerade som förr så var det min tur att börja sy skor. Jag har fina minnen tillsammans med min mor när vi skulle hämta bark till kommande skor som skulle sys till den kalla vintern. Jag hämtade sälj medan mamma satt och skrapade barken. Slöjden idag består mycket av tennslöjd, samla material och bruksslöjd.

Baarkoka – Kängskor

Till denna utställning har jag valt ställa ut ett par kängskor som jag sydde under min tid på Samernas utbildningscentrum i Jokkmokk. Det började med att fara ut och samla material till garvningen av skinn som var bark. Botten på skon är gjord av koläder som vår klass hjälptes åt att garva. Sedan är skaftet sydd av garvat renskinn som jag har garvat själv. Skon är sydd med äkta tvinnad sentråd som jag hade tagit reda på själv vid slakt hemma. Konsten att tvinna äkta sentråd har jag lärt mig av min mor och áhkka. Att sy kängskor anser jag är ett mycket roligt moment inom slöjd eftersom det är ett levande material. Det är tungt att sy kängskor men det går bra medan dom är fuktiga.

Jag är född och uppvuxen i en renskötarfamilj i Norra Fjällnäs, Tärna. I min familj är det naturligt att själv slöjda det man behöver. Jag har gått kurser och provat på det mesta inom den mjuka slöjden samt även gått en längre utbildning i vävteknik.

Att slöjda är en del av mig, att kunna skapa någonting med händerna, och att få bära den samiska traditionen vidare. Att väva laska har blivit det jag sysslar med mest och mitt signum.

Gunni Maj Andersson

Laska

Band till kvinnokolt från Tärna, gränsen mot Sorsele, vävt av ullgarn på bandvävstol.

Mitt namn är Helena Lifjell Andersson. Jag är 24 år gammal och kommer ifrån Björkbacken. Jag är uppvuxen med renen på två sidor av gränsen, en i Ubmeje tjeälddie och den andra i Ildgruben reinbeitesdistrikt, vilket betyder att renen är en central och viktig del i mitt liv. Min skolgång startade i sameskolan i Tärnaby, högstadiet också i Tärnaby och sedan flyttade jag till Lycksele för tre år på samhällsprogrammet. Ett av mina stora intressen är att fota och de mesta av mina foton tas ute i naturen. Idag jobbar jag tillsammans med min familj med renskötseln och jag studerar lite på sidan av. Min dröm är att fortsatt kunna bedriva och bevara renskötseln vidare till nästa generation.

Helena Lifjell Andersson

En Sarva i höstens färger. Fotografi tagit vid höstslakt i Biellojaure, Ubmeje tjeälddie sameby.

Jag bor i Södra Sandnäset i Björkvattdalen i min mors föräldrahem, där Kristoffer Sjulsson hade sitt fargångshus och sin fäbod. Jag är femte generationen efter honom.

Min mor och mina morföräldrar var duktiga slöjdare. Även släktingarna Greta Enoksson, Anna och Tea Vinka har varit mina inspiratörer att prova varierande slöjdtekniker, som garvning av fiskskinn och förstås renskinn och vävning. Även tennbroderi och lite rotslöjd. Då händer och synen varit begränsande har målning med akvarell och olja varit trevligt som sysselsättning.

Hjördis Löfgren

Detalj av akvarell från Höstkåtatjännarna på Södra Storfället.

Ingemar Israelsson

Jag är född och uppvuxen i Vallenäs, en liten by i Björkvattsdalen. Det samiska arvet stod tidigt i livet klart för mig. Intresset för duodji väcktes tidigt genom att det fanns gamla slöjdtraditioner såväl i min familj som i Björkvattsdalen.

Min farfars far, renskötaren Anders Månsson var en förgrundsgestalt i duodji för vår familj. Många föremål med stor formkänsla och rik ornamentik formades av Anders händer och dessa föremål bidrog till att många i bygden fick nödvändiga bruksföremål för det vardagliga livet.

Under min skoltid fick jag förmånen att ha en skicklig slöjdlärare, Sune Enoksson. De kunskaper i duodji som förmedlades av Sune var mycket värdefulla för mig och den inspiration som Sune bidrog med har för mig utvecklats till ett stort intresse för duodji. Slöjdande i egen verkstad har med glädje följt mig genom livet vid sidan av arbetet med renarna i Svaipa sameby. Duodji är även en viktig identitetsmarkör för många samer och av stor betydelse för det samiska samhället. Skaparglädjen som utvecklats i hantverket har varit en viktig del av mitt slöjdande och min förhoppning är att många fler människor skall upptäcka hantverksglädjen och inspirationen genom slöjdande i olika material och former.

Helhornskniven är tillverkad under vårvintern 2021. Materialet, renhorn till kniven, är speciellt utvalt och är ett kraftigt sarvhorn med tät struktur med lite mærg. Grovleken på hornet är mycket viktigt för att få plats för knivbladet och knivskaftet. Formen på knivslidan och knivskaftet är av typisk sydsamisk modell med den lätt böjda knivslidan och en mjuk formgivning. Ornamentiken på knivslidan är av sydsamisk stil med flätmönstret som bas i dekoren. Knivbladet är speciellt utvalt och tillverkat av en nu framliden smed, Ivan Linderborg Klutmark. Bladet är försett med bronsrygg som förhöjer det estetiska värdet.

Irene Winka, född 1955. Jag är född och uppvuxen i Tärnafors där jag fortfarande bor. Har slöjdat till och ifrån hela mitt vuxna liv. Virkat och stickat.

Jag har garvat skinn och sytt i skinn, lagt sydsamiska skoband. Även virkat armband och halsband i pärlor, sytt gåjkieke för eget bruk.

Har även sytt fårskinnsfällor med filtar som jag vävt själv. Vävning är just nu min passion.

Irene Winka

Barnpläd

Barnpläden jag vävt är vävd på vävstol, varpat med 100% ullgarn med inslag av dubbelspolat 100% ullgarn. Jag har valt dom samiska färgerna. Mönstret heter Gåsöga. Den används som filt både ute och inne. Populär som present till nyfödda.

Slöjd är för mig ett sätt att få ro, att få utlopp för min kreativitet och att få inspiration. Koltar har blivit min passion och en dröm är att kunna slöjda mer och förvärvsarbeta mindre. Jag är uppväxt i Vallenäs i en familj där slöjd varit en del av vardagen. Min far Ingemar Israelsson har slöjdat så länge jag minns och de första sakerna jag provade på var trä- och hornsLöjd. Jag minns från min barndom hur varje litet förråd i Vallenäs var överfullt med horn och den speciella lukten det blir av horndamm.

När jag var 17 år sökte jag till Samernas utbildningscentrum. Jag hade tidigare bara provat på att sy någon enstaka kolt, och till en början var det en svår stig att vandra på. När man jobbar med samiskt hantverk är det viktigt att kunna det från grunden, det lärde jag mig där. Jag syr gärna koltar i olika material från olika områden. Min största förebild inom koltsömnad är Anna-Stina Svakko. Hon var min lärare på Samernas och fick mig att intressera mig för just koltarna. Det som gör kolten så fascinerande är alla koder och allt den kan berätta. Tillsammans med bälten, barmkläden, sjalar och skoband kan man läsa av det man behöver veta om en person. En kolt är så mycket mer än ett tygstycke som är ihopsytt av några tygbitar, det är en berättelse och en historia om vårt liv och vår kultur.

Jenny Israelsson Skoglund

Traditionell manskolt från Vallenäs, Björkvattet. Kolten är sydd efter min far Ingemar Israelssons koltar och är från en gammal modell som kommer ifrån området. Kolten är sydd på maskin i kläde som är ett ylletyg. Dekorationerna är också sydda med kläde i andra färger. Mönstret är lite moderniserat men med samma grundbitar som de traditionella koltarna. Förr användes kolten som vardagsplagg men idag använder man det huvudsakligen i de flesta finare sammanhang, allt från skolavslutningar, begravningar, bröllop, dop och andra sammankomster.

Johanna Njaita

Johanna Njaita, 31 år, född och uppvuxen i Hemavan. Jag flyttade till Jáhkâmáhkke för tio år sedan för att börja på Samij Áhpadusguovdásj, skinn-/textillinjen i två år, och bor kvar här sedan dess. Jag arbetar som organisationssekreterare för samiska ungdomsförbundet Sáminuorra och har under läsåret 2020/2021 jobbat som skinn-/textillärare på Samij Áhpadusguovdásj.

Vätnoe/duöjjie är något som alltid intresserat mig då det varit en del av min vardag sedan jag föddes. Min tjidtjie, aahka och maadter-aahka har slöjdat till hemmabruk, men det är framförallt min tjidtjie som varit min förebild inom vätnoe/duöjjie. Under mina gymnasieår gick jag Hantverksgymnasiet med inriktning samisk design. År 2015 startade jag mitt slöjdföretag. Ditnie-beelhth, naestie-beelhth och boengeskuvmieh är det jag slöjdar mest. Jag tycker att boengeskuvmieh och ditnie-beelhth är bland det finaste som finns att sy till någon. De ser olika ut områdesvis och familjevis. Dessa alster kan personen ha hela sitt liv och kan även överlämnas till nästa generation.

Ditnie-beelhth – Tennbälte

Områdestradition: Dearn / Gávtjávrrie

Används till gaephtie/kolten runt midjan. Bältet består av kläde, skinn och tenntråd. Tennbälten används av både män och kvinnor i det ume- och sydsamiska området. Tennbälten varierar i utseende beroende på vilken områdestillhörighet bäraren har samt kön. De kan variera bland annat i tennbroderi, fält och klädesfärger.

Kjell Winka

Född 1958 vid Tärnaby Sjukstuga och blev nöddöpt för jag var så liten och bedrövlig! Första åren av mitt liv bodde vi i Gardvik men sedan blev vi tvugna att flytta på grund av vattenkraftsregleringen av Gardiken och då blev min uppväxtort Forsmark som var min mors hemby. Grundskolan gick jag i Umnäs och Tärnaby. Gymnasium i Lycksele och Umeå. Jag började jobba i 18-års åldern inom bygg- och anlägg och det fortsatte jag med i hela mitt yrkesverksamma liv. Nu är jag pensionär. Jag gjorde FN-tjänst på Cypern 1980-81. Gick på Samernas Folkhögskola, trä och horn 1983-84 och där träffade jag min blivande fru, Wenche.

Slöjd och hantverk har varit en naturlig del av både uppväxt och det vuxna livet. Det första verktyget man fick lära sig att använda var såklart kniven, snickra en pinne, göra upp fisk osv. Minns även att vi gjorde saker på en bandgrind. Det var far, Helge Winka, som var min första läromästare i knivtillverkning, därefter såklart Sune Enoksson som varit min lärare både i Tärnaby och i Jokkmokk och som varit den största inspirationskällan för mitt slöjdande. Det har varit fritidsslöjdande för min del på grund av heltidsarbete som byggnadsarbetare. Mest har det blivit knivar i olika material och former. Jag har även gjort några vävskedar av horn.

Nejpien björe – Om träkniven

Sliret är gjort av en naturligt böjd björk. Den är delad och urgröpt för kniven, därefter ihoplammad och även nitad med en mässingnit längst ner. Sedan är renskinnet fastsytt på den övre delen av sliret och det fungerar både som dekoration och "åtspännare" runt knivskaftet.

Knivbladet är ett finskt kolstålsblad. Skaftet är gjort av horn, björkmasur, näver och tenn. Gravyren på sliret är ett eget komponerat flättningsmönster som jag "uppfann" för ca tjugo år sedan.

Mitt namn är Klas Dahlberg och jag är född år 1976 i Bredviken. När jag tänker tillbaka så startade intresset för slöjdandet tidigt för jag har slöjdat i varierande utsträckning så länge jag kan minnas. Som skolelev i Tärnaby hade jag förmånen att få ha Sune Enoksson som lärare och han lärde mig grunderna som jag sedan vidareutvecklat själv.

Idag bor jag utanför Umeå med min familj. Efter att vi köpte hus och jag då fick möjlighet till en egen slöjdverkstad så tog slöjdandet fart. Slöjd för mig är glädjen och friheten i hela processen som leder fram till en färdig produkt. Jag värdesätter alla stegen från att leta rätt material i skogen, förvalta en idé, förädla materialet och till slut känna tillfredsställelse kring den färdiga produkten.

Klas Dahlberg

Náhppie – Mjolkstäva

Náhppie är ett uppsamlingskärl som användes / används vid mjölkning av renar. Med dess praktiska och vackra form med insvängda kanter skyddades mjölken från att spillas ut vid mjölkningen. Nuförtiden brukas den mest bara som ett vackert föremål eller varför inte som serveringsskål. Den är tillverkad av björkvril med infällt renhorn i skaftet, utsidan är färgad med en bets som jag gör av albark för att framhäva vrilens vackra mönster. Gravyren skär jag med kniv och infärgas också med bark.

Lars-Jonas Johansson, Björkvattdalen, Vapsten. Född 1967 och bor i Björkvattdalen, Tärnamo inom Vapsten. Arbetar med renar, turism, musik och kultur. Har slöjdat sedan ungdomen och lärt grunderna av min far Stig-Harry Johansson. Inspirerad av de sydsamiska slöjdarna som hade sin aktivaste tid på 80-90 talet. Jag började slöjda på högstadiet, för att hålla mig med fickpengar. Slutet på 80-talet fram till 1994 var slöjden min huvudinkomst. När musiken tog över, blev slöjdandet mindre och sedan blev det ett uppehåll på ca 20 år. Jag har tagit upp slöjden igen och min målsättning är att hitta tillbaka där jag var gravyrmässigt 1995. Jag har en bit kvar.

Jag har min slöjdverkstad under bar himmel på trappen och på huggkubben hemma i Björkvattdalen.

Lars-Jonas Johansson

Nejpie – Kniv

Kniven jag har gjort, är av traditionell sydsamisk modell. Skaftet är av ett helt stycke renhorn som graverats i tre fält. Knivens undersida är räfflad, och skaftets rygg är graverat på traditionellt sätt. I gravyren finns den samiska traditionella vardagen beskriven, det är upp till användaren att tolka den. Knivens blad är gjort av Gunnar Bergström, Kuorbevaara smide i Adak. Slidan är av björkvril med läderholk. Sydsamisk traditionell modell med gravyr, flättnöster i tre fält och utstick. Gravyren och skaftet är färgad med kokad albark.

Mitt namn är Lena Lundin-Skott och jag har mina rötter i Vapstens lappby, Björkvattsdalen i Tärnaområdet. Där tillbringar jag mina somrar och där bland fjällen hämtar jag inspiration till min slöjd. Fjällen är mitt hem och vinden min ledsagare. Sydsamiska slöjden ligger mig varmt om hjärtat. Jag dröjer mig gärna kvar vid det ursprungliga – mässingringarna ska finnas där. Samtidigt försöker jag utveckla slöjden och skapa nya former och användningsområden. I slöjden använder jag mig av de traditionella materialen och färgerna.

Renskinnen barkar jag om våren, vid Björkvattnets strand, med sälgbark. Med tanke på att det är många icke-samer som håller på med sameslöjd är det viktigt att visa upp och informera om den äkta genuina sydsamiska slöjden. Det är vårt arv, ett arv att bära, förvalta och föra vidare. Eftersom man ej kan leva enbart på slöjden undervisar jag även i sydsamiska språket. Förutom tsorredahke har jag även sytt en boengeskuvmie, ett barmkläde, i sydsamisk modell till basutställningen.

Lena Lundin-Skott

Tsorredahke – Bävergehäng

Bävertänderna som är insydda i gehänget var så heliga att de inte fick benämnas vid sitt rätta namn utan man sa "de krokiga". Bävergället var bra mot värk och mot engelska sjukan, innehåller D-vitamin och salicylsyra. Gehänget bars på bältet och om bäraren hade ryggvärk hängdes det bak i ryggen.

Född 1962 och uppvuxen i Tärnaby. Slöjden har funnits i mitt hem och släkt sedan barnsben. Min ahkka Edla Andersson hade alltid ett pågående slöjdalster vid sitt köksbord och vi barn fick skinnbitar eller garn att arbeta med när vi var i hennes hem. Minnet av ahkka Edla sittande vid bordet när hon spann sentråd till sina slöjdalster och lukten av garvat renskinn är nog det som präglat mig mest i mitt egna slöjdande. Detta förde mig till Samernas Folkhögskola där jag gick på slöjdlinjen i två år skinn/textil vilket i mitt intresse för slöjd gav mig mer kunskap om vårt områdes traditioner och dräktskick.

Mitt slöjdalster härstammar från en gammal teknik som var på väg att försvinna och som jag började återta och det finns en önskan att i framtiden överföra denna teknik och kunskap till kommande slöjdare.

Lena Njaita

Spaagkoe beelhte

Det gjutna tennbältet för herr, så kallat Spaagkoe beelhte, är gjort av gjutet tenn nitat på hemgarvat sarvskinn. Männens bälte består av runda plattor och kvinnornas av rektangulära.

Spaagkoe beelhte var mest förekommande i det Umesamiska området men finns även dokumenterat norrut mot Arjeplog och längre söderut i Jämtland.

Maria Winka, född 1977, Tärnaby. Jag är född och uppvuxen inom umesamiskt språkområde, vid foten av Gäutafället. Till 23-års ålder tillbringades all tid i slalombackar runt om i Norden. Har sedan dess tränat på att ta tillbaka kunskaper inom slöjd och kultur.

I mitt skapande tycker jag om att blanda traditionellt slöjdande med återbruk. Det händer att mina slöjdprojekt utvecklas till något annat än jag tänkt mig från början.

Syr väskor, kaffepåsar, koltar, små barnskor. Virkar med pärlor och syr tenntråd. Mössor i killingskinn eller säl är min favorit.

Maria Winka

Sälskinnsmössa

Mössan är handsydd i rödfärgat sälskinn från Grönland. Den är fodrad med shetlandsull och flanellfoder. Detaljer av kläde och band.

Mönstret är från en sydsamisk mössa, som jag justerat fram till ett praktiskt och fint mönster som passar i kallt och blåsigtt väder, samt en fin vardag. Killingskinn är det vanligaste materialet som jag syr denna mössa i.

Marie Persson Njajta (född 1977). Sydsame med rötterna vid Eavrenåejvie / Löfjäll och Södra Storfjäll i gamla Vaapsten. Jag bor med Anders och våra barn Ailo och Freja i Bearkoenvuemie. Lever med naturen där jag fiskar, samlar örter, hämtar kraft och för arvet vidare. Hela familjen slöjdar och gör sysslorna tillsammans. Åemie aehtjie Knut gjorde gievrieh, trummor. Det kreativa uttryckssättet har alltid varit närvarande för mig – ett sätt att hantera att växa upp med sår. Att leva med övergrepp från bl.a. stat och myndighet. Mina främsta slöjdförebilder är tjidtjie, åemie aehtjie, kristietnie Ragnhild Persson, seasa Gunne i Lövlund och alla duktiga slöjdare från vår dalgång.

De senaste åren har jag ägnat mycket tid åt att försöka skydda våra samiska marker, vår kultur och barnens framtid. Grundare av "Stoppa gruvan i Rönnbäck i Björkvattdalen, Tärnaby". Har haft flera förtroendeuppdrag, bl.a. arbetat med gruvfrågor och Sametingets förberedelser för en sanningskommission. Grafisk formgivare. Startade 2008 företaget Kvanne. Arbetar som utvecklare vid Aejlies där jag även har grafiskt ansvar. Vår familj ägnar sig mest åt bruksslöjd men jag har även ägnat mig åt annan design. När energin och orden tar slut är det skönt att arbeta med händerna.

Marie Persson Njajta

Kuddfordral Klaahka

Kuddfordral sytt hemma i Tärnamo. Tyget är av 100% oblekt, ekologiskt naturlinne. Detaljer i hemgarvat renskinn, kläde och ullgarn. Dekor i traditionella samiska färger. Jag har inspirerats av duahpah, skinn- och klädestofsarna, från mitt ditnie-beelhte, tennbälte, när jag arbetat med designen. Det är en taktill design som är skön att dra handen över. Den raka formen påminde mig om en klaahka – en stav som man stödjer sig på.

Marja-Kari Omma, 35 år, född och uppvuxen i Tärnaby. Jobbar med renar inom Vapsten sameby tillsammans med min sambo och dotter. Duodji är starkt sammankopplad med mitt ursprung och ett sätt att lära känna generationerna före mig.

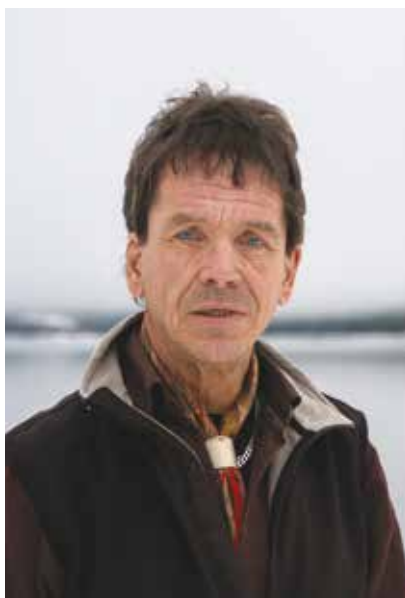
När jag slöjdar så gör jag det oftast tillsammans med mina mostrar och det är också de som lärt mig det mesta av när det kommer till duodji. Jag är inte någon finslöjdare utan jag slöjdar enbart det jag eller någon i min familj kan tänkas behöva. Därför blir slöjden också väldigt varierad. Det kan ena gången vara en gákti, nuvtahat och nästa gång en gáfeseahkka.

Marja-Kari Omma

Gáfeseahkka

Jag har till denna utställning sytt en gáfeseahkka i ett äldre mönster som jag hittade hemma. Den är sydd i hemgarvat renskinn med kläde som mellanlägg. Väldigt enkelt utsmyckad och sydd precis så som jag skulle ha sytt den till mig själv för att ha i renskogen. Jag har sytt och fäst sömmarna så att alla bitar i min gáfeseahkka går att byta utifall den skulle bli nött eller skadad på något vis. Gáfeseahkka är en vardagssak som jag använder dagligen när jag är ute och den är lika självklar i packningen som mitt knivbälte. Den har använts och används än idag att förvara kaffe i. Formen är mjuk och följsam och gjord på så sätt att den inte ska nöta eller skada annan packning.

Max Lundström, heltidsslöjdare sedan 1985 med rötter i Björkvattsdalen i Tärna. Numera boende i Volgsele gamla stationshus som ligger 17 km utanför Vilhelmina. Under ett antal år har jag arbetat med att utveckla och förnya det samiska slöjdhantverket, främst med nyare former. Det kännetecknas av den runda mjuka formen materialet har visat vägen till. Jag förenar känslan för material, form och funktion. Det är en vidareutveckling av det samiska formspråket och samtidigt ett nyskapande i estetiskt tilltalande balans, funktion och tradition.

2008 fick jag Västerbottens läns landstings kulturstipendium. Att ta språnget från det traditionsbundna samiska konsthantverket ut i en friare form har varit spännande. Jag tilldelades Ubmejen Biejviehs hederspris 2011. I motiveringen heter det: Föremål som guksie, naehpie, gievrie och utsökta knivar liksom alster med inspiration från former hos gierehtse (ackjan) och platser i landskapet ligger honom varmt om hjärtat. Dabtemh jah mājhtelidh – känslor och minnen är centrala element i Max uttryck.

Max har som slöjdare med sitt gedigna hantverkskunnande och sin starka formkänsla bidragit till att utveckla den samiska slöjdtraditionen och därmed gjort betydande insatser för den samiska kulturen.

Max Lundström

Dabtemh – Känslor

Ämnet till skålen är från Bleriken. Lövfjäll. Skålen har horninlägg med gravyr. All gravyr på skålen är av traditionell sydsamisk ornamentik. Skålen är tillverkad i början av 2000-talet för en utställning på Västerbottens museum.

Max har en enorm formkänsla. Max var en nytänkare inom den samiska konsten så hans skålar väckte en del uppmärksamhet. Det var något nytt och annorlunda. Det sätt som han laserade skålarna var också nytt och många funderade på hur han gjorde lasyren. Det var något han blev känd för.

FOTO: MARIANNE LINDGREN

Efter examen vid Canberra School of Art, Australian National University 1999 flyttade jag till Tärnaby där jag idag har min ateljé och glasverkstad. I mina verk utgår jag ofta från en berättelse, en tanke eller känsla, vilken jag konstnärligt synliggör och gestaltar. Fleråriga konstprojekt, installationer och gestaltning i offentlig miljö är även en del av min verksamhet liksom uppdrag som extern konsult i samarbetsprojekt med arkitekter, där jag utifrån uppdragets ramar söker nya vägar att inkludera konst och konsthantverk i det offentliga rummet och arkitekturen. I mitt konstnärskap skapar jag i det material och i de tekniker som bäst gestaltar det jag söker uttrycka även om glas är det material jag kan bäst. Glas är skört samtidigt som det är otroligt starkt bara det tas om hand efter dess förutsättningar och egenskaper. Som en människa, som naturen, som det samiska folket – som glas.

Mina verk finns bland annat representerade i de permanenta samlingarna vid National Gallery of Australia och Nationalmuseet Stockholm och har visats på National Gallery of Canada Ottawa, Koganezaki Glass Museum Shizuoka Japan och Venezia Aperto Vetro Italien.

Monica L Edmondson

Glaskärl #65 – en del av 100 MIGRATORY

100 MIGRATORY – ett flerårigt, lokalt och globalt förankrat konstprojekt av Monica L Edmondson uppmärksammar frågor om tillhörighet, identitet, ursprung och migration. Hundra kärl av glas beger sig ut på en världsomspännande resa, tur och retur, med start i deras hem i ett vidsträckt vintervitt fjällandskap mitt i det gränslösa Sápmi. Detta kärl av glas med titeln #65/100M har varit på resa till Ulldevis lågfjällsområde i Jokkmokksfjällen tillsammans med de andra 99 kärlden av glas. Kärlets individuella resa gjordes tillsammans med Monica och Carmen Olsson till Ricklundgården Saxnäs och till Väretsfjället / Värete där även en del, med titeln Daelvie Vinter, i TV-serien "Åtta årstider" spelades in av Oskar Östergren Njajta.

Jag kommer från Mittibäcken i Boksjödal, vid foten av Väretsfjället (Vaeretje). På de här fjällen har vår släkt funnits så länge som det finns dokumentation och vårt traditionella viste ligger vid Giemtsjön. Det är lika mycket mitt hem som nere i dalen där vi bor, och jag spenderar så mycket av min tid som möjligt till fjälls. Ofta har jag kameran med mig. Att fotografera blev ett intresse i vuxen ålder och är en kreativitet som passar mig. Jag försöker fota naturen så som den är, gärna med människan som en liten del av det stora. Eller så hittar jag en detalj som ögat fastnar vid och vill dokumentera. Jag känner att jag är själv en del av naturen. Våra fjäll, skogar och vatten är det viktigaste vi har och bör behandlas med ödmjukhet.

Nina Andersson

Rugebakte

Fotografiet heter "Rugebakte". Det är namnet på platsen som vi ser på bilden, en del av det högsta området av Väretsfjäll. Bilden togs i början av april då jag följde på ett filmuppdrag. Värsluset kan vara väldigt varierande och kontrastrikt och vädret ändras på bråkdelen av en sekund. Den soliga dagen förändrades när molnbanken drog in. I det korta ögonblick med både ljus och mörker togs bilden.

Jag heter Oliver Israelsson, född 1955 och bor i Tärnamo i Björkvattsdalen, som ligger i Vapstens sameby inom sydsamiskt område. Innan jag bildade familj var mitt yrke renskötare, vilket har präglat min slöjd. Givetvis gav mina far- och morföräldrar en god början för att utforska design och mönstertraditioner som fanns på bruksföremålen som användes i vardagen. Det gjorde även tiden från skolan i Tärnaby, där min lärare och mentor var Sune Enoksson. I sjunde klass gick jag en slöjdkurs med Sune som lärare och det var startskottet för mitt knivslöjdande.

Examensarbetet hamnade hos Edvin och Kajsa Norberg som drev butiken Trolltrumman i Tärnaby, där olika alster från slöjdare i trakten samlades för försäljning. Livet som renskötare gjorde att valet att fortsätta att slöjda blev naturligt och en möjlighet för extra inkomst. Mörka tidiga vinterkvällar gav tid för att sitta och gravera, tälja, putsa eller kort sagt; slöjda. Jag har fortfarande slöjd som en del av mitt näringsfång.

Oliver Israelsson

Nejpie – Halvhornskniv

Kniv med traditionell sydsamisk form och ornamentik. Den myckna gravyren på skaftet är inte enbart för syns skull. Den ger även ett bättre grepp.

Jag är projektledare för utvecklingen av Aejlies på deltid, ett arbete som är oerhört viktigt för mig och idag tar det mesta av min tid i anspråk. Men jag jobbar även med filmproduktion och har gjort så i snart 20 år, först som egenföretagare och sedan 2011 som delägare i produktionsbolaget Bautafilm AB. Mitt största och viktigaste arbete hittills var som samproducent för långfilmen Sameblod av Amanda Kernell, som spelades in i Tärna-trakterna. Jag har en stor drivkraft att hela tiden lära mig nya saker och utmana mig själv kreativt. Genom åren har jag arbetat med dokumentärfilmer, musikvideos, TV-program, reklam, beställningsfilm, etc.

Idag jobbar jag med utvecklingen av en TV-serie som manusförfattare och producent, samt med mitt bidrag till Aejlies basutställning: pilotavsnittet till en animerad TV-serie för barn "Saajven jih elmien gaske" (Mellan Saajve och himlen). Det är första gången jag jobbar med animation och med barn som målgrupp. Mångsidigheten och nyfikenheten tror jag är något jag lärt mig i min uppväxt i Tärna och Vapsten, där det samiska livets vardag präglas av just en mångfald av kunskaper och problemlösning.

Oskar Östergren Njajta

Mitt verk är den animerade kortfilmen "Goeksegh", som också är pilotavsnitt till en kommande serie för barn: "Saajven jih elmien gaske". Samiska animerade berättelser för barn där syskonen Aanta & Bräjhta upplever spännande äventyr tillsammans med Sara från Saajve.

FOTO: ANDREAS NORBERG

Född 1965 i Tärnaby. Bor och verkar i Björkvattsdalen och Umeå. Pendlar mellan att vara konstnär och produktutvecklare. Per fick i unga år lära sig slöjda för husbehov. Samiska bruksföremål av hårda och mjuka material formades med enkla verktyg. Att ha sina föräldrars slöjdverkstad som lekplats gav obegränsade möjligheter för kreativa utsvävningar. Erfarenheter som starkt bidrog till hans yrkesval som konstnär senare i livet.

Per startade 2010 företaget Hikki som designar och producerar utomhusprodukter för bad, vila och rekreation. Ett koncept som lägger stor vikt vid design som är funktionell och hållbar och med en estetik som rör sig mellan det ursprungliga och urbana. Ytterligheter som tillsammans skapar ett nytt sätt att vara, leva, umgås och slappna av.

Per Enoksson

Hikki Lillhälla - en eldstad i cortenstål

Människan har i alla tider haft en inneboende kraft att hålla elden vid liv. Den ger näring åt ögats flykt, framkallar minnen och berättelser. Lillhälla hämtar sin historia och form från människans önskan att omdana sin omgivning och att utsmycka även de enklaste ting. Att för sin överlevnad förflytta sig mellan landområden och bemästra naturelementen. Elden och platsen för matlagning är själva kärnan för livet. Det är från det arvet eldstaden Lillhälla kommer.

Cortenstål är ett så kallat rosttrögt material och används ofta till konstverk och designföremål utomhus. Av årstidernas växlingar får plåten en rödbrun karaktär, då ett skyddande oxidskikt bildas.

Ålder: "Är bara en biverkning av att jag lever"
Jag är född och uppvuxen i Boxfjäll och har varit renskötare hela mitt liv i Vapstens sameby. Intresset för hantverk och slöjd har jag alltid haft men eftersom många i Utsi-släkten är "storslöjdare" har jag inte behövt slöjda själv. Det var bara att ringa någon farbror eller kusin så kom det en kniv, bälte eller annat, "you name it". Däremot har jag alltid gjort lassoringar av renhorn.

På senare år när mina farbröder gått bort och slöjdarkusinerna är till åren komna så har jag själv börjat slöjda mer och det är bälten det blivit mest av. Ofta bälten till Karesuandokolt, som det ni kan se på utställningen här. Till koltbälten använder jag endast vita och röda öljetter, det är min modell, men jag gör även vardagsbälten i andra olika färger till intresserade. Men väntetiden kan ibland bli lååång! För att få till ett bälte måste jag få inspiration och det är inte det lättaste i dagens samhälle. Alla bälten gör jag på fri hand och de blir personliga utifrån den känsla jag får när jag sätter mig ner och börjar slöjda.

Per Henning Utsi

Avvi – Bälte till manlig Karesuandokolt

Jag är född 1959 och bor i Tärnamo i Björkvattsdalen. Arbetar som djurägare, språkarbetare, slöjdare, fiskare, jägare m.m. Utställningsobjekt: bruksföremål.

Abpe mov veasome leab Bearkoenvuemesne orreme. Dihte vuemie lea Vaapsten sijtesne. Mov lea spidtje dennie Bearkoejaevrien öörjel gaedtene. Manne leab båtsoe- jah smaalaburrie. Skuvleaejkesne eelkib vytnesjidh.

Åemie tjidjtje jah åemie aehtjie ligan væjkeles gajhkehkh-gåarohj, jah mov lea vielle gie tjiehpies nejpie-, guksiedarjoje. Jeenemes maab manne liereme garrevætnoej bijre, leab mov vielleste liereme. Manne nejteb åtnab, altese namma lea Annilinn, satne aaj væjkeles vytnesæjja.

Per-Martin Israelsson

Båeries åarjelsaemien nejpiehammoe

Tjäervienirre jah hovredahpe. Messreagkah dahpen vueliegietjesne Leah buerie gåessie edtja beeredajvesne årrodh jah bælla lea. Eah almetjh messhreakkaj kritjke-tjoejh govlieh, mohte beerh dab govlieh jah rievieh.

Gammal sydsamisk knivmodell

Knivskaft av renhorn och läderslida. Mässingringar på knivslidan är bra att ha när man vistas i björntrakter och är rädd. Mässingringars friktionsljud hörs inte av människan, men björnar hör och flyr detta ljud.

Rolf Nilsson är född 1940 och uppvuxen i Virisen, väglöst land. Fram tills dess att han ryckte in till militärtjänstgöring, försörjde han sig själv och familjen på vad jakt och fiske gav. Redan i unga år fick Rolf den praktiska färdigheten att med händerna tillverka olika bruksföremål. Slöjdandet började han med i 77-års ålder efter ett långt yrkesliv som målarmästare. Under vårvintern söker Rolf, med hjälp av sin dotter Helena, björkvrilar för att använda som material till sina alster.

Rolf Nilsson

Ask med lock

Slöjdat av björkvril med knapp i renhorn. Runt den ovala asken löper ett karvsnitt och en tunn gravyr markerar lockets handtag.

Sabina Baer

Jag heter Sabina Baer, är tjugofyra år gammal och kommer ifrån en by vid namn Dikanäs som ligger inom Vilhelmina kommun men jag har mina rötter i Tärnaby. Tillhör Vilhelmina Norra Sameby. Slöjd (duodji) är något som följt mig sen tidig ålder. Många i min släkt är slöjdare och jag har alltid sett upp till dom med den duodji som dom skapar och skapat. En av dessa slöjdare är min egen tjiđtjie som jag minns sitta tillsammans med medan hon slöjdade och där började troligtvis mitt intresse för duodji. Jag har alltid något slöjdprojekt på gång, så det finns alltid något att göra.

Duodjin ligger mig varmt om hjärtat, det kan säga så mycket om vem man är. Inte bara på vilka färger som tillägnar vilken släkt eller område du kommer ifrån men även hur jag gör mina stygn. Är stygnen små, fina och välplacerade eller är dom lite större och sneda. Är det en erfaren hand som skapat hantverket eller är det någon som lär sig. Detta är detaljer som ett vant öga kan se, ett vant öga kanske även har sett mina tidigare alster och kan se i stilen på hantverket att det är jag som skapat detta. Jag syr både nordsamisk och sydsamisk slöjd. Detta på grund av min mor som bär den umesamiska kolten och min far Karesuandokolten. Detta har gett mig möjligheten att lära mig duodji från båda delarna av Sápmi.

Nuvttahat – Bällingskor

Varför jag valt att sy bällingskor är att jag tycker mycket om att sy bällingskor. Sedan jag fick sy mitt första par nordsamiska bällingskor på Sámiđ áhpadasguovdásj i Jokkmokk fick jag ett stort intresse för detta. Jag strävar hela tiden efter att få till den perfekta njunnin på skorna.

Vuoddagat – Skoband

Vuoddagat är ett hantverk som ligger mig varmt om hjärtat. Det började redan i grundskolan minns jag, då tyckte jag det mest var svårt och inte alls roligt och sedan vävde jag inte så mycket mer. Efter några år började jag på Sámiđ áhpadasguovdásj och såg på schemat att vi skulle väva band. Den första tanken som slog mig var "Nej, jag tycker inte om att jobba med garn över huvudetaget". Det slutade med att det var riktigt roligt och sedan dess har det bara fortsatt med vävningen. Det känns som det sitter i händerna nu.

FOTO: LENA LEE

Sara Ajnnak

Med rötter i den västerbottniska fjällvärlden och blickar mot världen skapar Sara Ajnnak magiska ljudlandskap, innerligt berättande och politiskt agiterande musik. De senaste åren har Sara Ajnnaks målmedvetna arbete blivit internationellt uppmärksammat och prisat. Sara Ajnnaks personliga historia är en viktig källa till hennes konstnärskap vilket går att höra i hennes texter, melodier och kompositioner. Sara Ajnnak kommer ursprungligen från Björkvattnet och Vallenäs i gamla Vapsten.

Att ta steget in i musiken var en lång utdragen process för Sara Ajnnak som hade många hinder på vägen till den artist, låtskrivare och kompositör hon är idag. Sara brottades med en känsla av utanförskap då den samiska identiteten var vingklippt av koloniseringens effekter på den samiska kulturen. Jojken var inte en levande tradition i Sara Ajnnaks familj. Genom ett brinnande intresse lyssnade hon på gamla arkivsamlingar under ungdomsåren. Genom att härma ljuden och outtröttligt öva på tekniken återtog Sara Ajnnak till sist sitt uttraderade kulturarv. Samiskan hade aldrig varit ett levande språk i hennes hem och när hon började experimentera med jojken förstod hon inte alltid orden. Melodierna blev på så sätt det viktigaste redskapet och grunden till det uttryck som hon har idag. Sara Ajnnak har släppt tre album, Suojgat 2014, Ráhtjat 2016 och Gulldalit Can you hear me 2018. 2021 släpps hennes fjärde album Homo Sapiens and My People.

Njukttjá - Migration in Time

Med kristallklara toner i en magisk komposition som får tankarna att flyga iväg likt en flyttfågel möter vi Sara Ajnnak i det lekfulla verket Njukttjá - Migration in Time. Njukttjá betyder Svan och det är Sara Ajnnaks inspiration och källa till verket. Verket är skapat med hjälp av Sara Ajnnaks röst som instrument, alla toner, från svanar till slagverk är skapat av textförfattaren och kompositören själv. Det är svårt att sätta skiljelinje mellan att vara en stilla betraktare eftersom verket får tankarna att flyga iväg till en inre oas där man kan vila mellan tonerna. Musiken fungerar som en portal mellan världarna. Verket är skapat för Aejlies basutställning och är ett samarbete med den norske musikproducenten Stein Austrud.

– Jag vet inte vad exakt som fascinerar mig mest när det gäller svanar. Men jag känner alltid en enorm glädje när de kommer på våren. Ljudet av dem är sällsamt vackert samtidigt som det finns något sorgsamt över svansången.

Sara Svonni, samisk kläddesigner, Tärnaby. Startade Sara Svonni Design 2002. Sara är uppvuxen i en renskötarfamilj inom Gabna sameby, Kiruna, och har alltid varit intresserad av att sy. Den traditionella sameslöjden har funnits omkring henne sedan barnsben, idag är det mestadels koltar hon syr. Sara Svonni är utbildad i fem år vid Samernas Utbildningscentrum i Jokkmokk. Saras skapande innefattar allt från design och mönsterskapande till tillskärning och sömnad. Det resulterar i moderna kvalitetskläder och specialdesignade mössor i de finaste materialen. Detta är kläder som passar dagens mode- och kvalitetsmedvetna människor. Att leva nära naturen och fjällen där hon trivs med livet är viktigt i hennes kreativa arbete.

Den samiska kulturen med renen och naturen är stora kraftkällor. Sin inspiration får hon från materialen, snitten och färgerna i samernas traditionella kläder och hantverk. Men även från dagens mode samt mode från andra tidsåldrar. Det är viktigt att skilja på de traditionella samiska kläderna och de kläder Sara skapar idag.

Sara Svonni

Anorak i renskinn

Anoraken är sydd i renskinn, ett naturmaterial som andas och bland de skönaste man kan ha på sig. Detaljerna i de samiska färgerna är utav kläde, ett tunt ulltyg. Fodret är av viskos. Trianglar och trekanter är Saras favoritform.

Sara sydde sin första anorak 1999 och sen dess har det varit ett av hennes absoluta favoritplagg. Genom åren har det blivit många liknande anoraker, anpassade efter kundens personliga mått och önskemål, såsom olika färger och detaljer. Trekanterna i ärmslut och tofsarna i kläde är något som tilltalat de flesta. Saras skapande av exklusiva kvalitetskläder innefattar allt från design och mönsterskapande till tillskärning och sömnad. Designen hämtar inspiration från de samiska färgerna, formerna och snitten. Saras kollektion kännetecknas av att den är enkel, stilren och klassisk.

Stina Omma, Hemavan. Har levt och vuxit upp inom renskötseln i Ubmeje tjeälddie. Hennes familj kom till Hemavan 1931, tvångsflyttade från Karesuando. De var 10 syskon i familjen och barnen lärde sig tidigt sy för husbehov. Både renskötseln och duodjin är något som Stina fört vidare till sina döttrar. Att hålla fast vid Karesuando-områdets traditioner med mönster, snitt och fåger är viktigt tycker Stina. Hon syr och väver mycket till barn, barnbarn och barnbarns barn.

Stina är med på allt från slakt till färdig produkt, till exempel flå bällingar, hämta bark, bereda skinn osv. Det Stina tycker är roligast att sy är nuvtahat, men hon håller på med allt inom mjukslöjden.

Stina Omma

Bárdnemánávuoddagat

Vävt pojkskoband med traditionellt Karesuandomönster. Detta mönster har funnits i Stinas familj länge. Skobanden är vävda i hårdtvinnat ullgarn, det har vit botten och röda mönstertrådar med tillhörande bärgežat och tofsar.

Mánágápmagat

Barnsko i hemgarvat tunnare renskinn med flätade band. De är lätta att ta på små barn ca storlek 17-18, den första skon kan man säga. De är sydda av ett modernare mönster som Stina fått av sin syster Ella. De traditionella skorna har högre skaft och används med skoband.

FOTO: DAN JÅMA

Jag är född och uppvuxen i en liten samisk by vid Björkvattnet i Tärna, det nordligaste området för det sydsamiska språket. Jag har ett norskt efternamn, är svensk medborgare men identifierar mig som saemie. Under min uppväxt talades det väldigt sällan i klara ordalag om det myndighetsövergrepp byborna hade blivit utsatta för av den svenska staten, men man kunde förstå att någonting hade skett som påverkat byns innevånare mycket negativt. När den svenska staten annekterade traditionella renbetesområden och vatten förbjöd man samtidigt religionen, språket och renskötseln.

När jag vandrar i fjällen och ser spår efter gamla boplatser och övervuxna rengården fylls jag med glädje, men också sorg och ilska. Kolonisationen av samer har resulterat i att nu levande samiska ättlingar i somliga fall inte ens ser sig som samer. Det samiska området sträcker sig över de norra delarna av Norge, Sverige, Finland och Ryssland. Det känns naturligt för mig att leda blicken ytterligare runt polcirkeln reflekterande kring de historiska och kulturella likheter som binder samman dessa områden. I mina verk undersöker jag hur vårt koloniala arv har förändrat våra liv och det nordliga landskapet. Samma processer och mekanismer som påverkar urfolk oavsett var i världen vi befinner oss. Kanske är förlusten av mitt språk huvudorsaken till att jag arbetar med konst.

Tomas Colbengtson

"Aajla – Sydsamisk hjärna" (2021)

Glasskulpturen är ett överfångsglas som påminner om en hjärna eller en cell. Screenshotade bilder med Tärnaförankring inne i glaset, bl.a. en vilande renflock på en snöfläck på högfjället en sommardag i sydsamiskt område. Mer information finns i utställningen.

Mina rötter kommer från Varangerfjorden i Finnmark. Jag är född i Vadsö 1956 och uppväxt vid havet i Jarfjord nära ryska gränsen i nordöst. Så långt tillbaka som jag kan minnas har jag alltid tyckt om att skapa. Ett fint minne är när jag sitter med min far på vedlådan bredvid spisen och han lär mej att sticka. Det blev därför naturligt för mej att välja utbildning inom det kreativa som hemslöjd, textil och väv i Lakselv, konsthantverk, textil, trä och metall i Röros samt duodji, textil och skinn i Jokkmokk. Det var också i Jokkmokk som jag mötte min man, Kjell. Mitt yrkesliv har präglats av arbete och utveckling tillsammans med människor i skola, vård och omsorg. Nu är jag pensionär och arbetar med duodji på hobbybasis och tycker det är givande och roligt!

Att vistas i naturen
Känna vinden mot mitt ansikte
Uppleva
djuren och fåglarna
alla färgerna
och dofterna genom de olika årstiderna
Att sen få lagra allt detta vackra
djupt inom mej
Då kan jag skapa

Wenche Kristine Winka

Vid kusten finns säl som används till mat, späck och skinn. Skinnen är vattentätt och slitstarkt. Stora sälskinnsäckar bar man på ryggen för att frakta saker. Sälskinnspåsar användes till förvaring av bland annat senor då fettet i sälskinnet höll senorna mjuka. Små sälskinnsväskor blev använda till patroner eller annan utrustning. I Varanger var det vanligt med njuorjjohat som var en sko sydd helt eller delvis av sälskinn. Dessa skor blev gärna använda i båt på fiske därför att de var mer slitstarka än renskinn och varmare än kohud.

Min väska är sydd i mörkgrå sälskinn med handgarvat renskinn i botten. Locket är dekorerat med tennbroderier på kläde i färgerna gult, rött, grönt och blått. Väskan är handsydd med dubbelt grönt kläde i sömmarna och den stängs med ögla och skinnknapp. Axelremmen är tvinnad i en snodd. På varje sida finns gehäng med glaspärlor och flata mässingringar.

William Hallin

Jag heter William Hallin. Född 2002 och kommer från Joesjö. Jag har gillat att skapa med händerna hela livet. Jag började intressera mig för den samiska hårdslöjden i slutet av grundskolan när vi gjorde knivar på träslöjden. Den första kniven jag gjorde var i renhorn och björkrot och hade ett träslire med horninlägg och gravyr. Jag började kort därefter att göra knivar hemma med enkla handverktyg. Så fort en kniv var klar började jag med nästa i strävan att göra den bättre. Den strävan sitter i än idag.

Kniven är ett viktigt och användbart bruksföremål. Jag har haft en kniv i bältet i princip sedan jag lärde mig gå. Min första kniv fick jag när jag fyllde ett år, en kniv med helträslire och horninlägg tillverkad av Sune Enoksson. Den kniven hänger i bältet fortfarande. På min fritid gillar jag förutom att slöjda, att vistas i skog och mark där jag jagar, fiskar och hämtar slöjdmaterial. Jag har ingen läromästare utan är för det mesta självlärd. Jag har tittat på mycket slöjd från Tärnaområdet och hämtat intryck och inspiration därifrån. Jag har läst umesamiska i gymnasiet och tänker läsa sydsamiska efteråt. Förutom hårdslöjden sysslar jag även med lite mjukslöjd. På praktiken i åttonde klass besökte jag Stig-Harry i Ångesdal som lärde mig sy gejhkehkh och jag har sedan dess sytt skor.

Guksie

Guksie med horninlägg och sydsamisk gravyr. Guksien är tillverkad i rotmasur från björk. Eftersom fibrerna i träet går lite kors och tvärs så blir materialet stadigt så guksien tål att hållas hett kaffe i eller att packas i ryggsäcken utan att den går sönder. Den runda botten gör att kosan står stadigt på markens ojämnheter.

Sture Östergren (1930-2021) föddes i Tärnåmo, Björkvattsdalen, som nummer åtta av tolv syskon. Uppväxt i en tid då det mesta arbetet på gården, i skogen och på fjället utfördes med muskelkraft och med handgjorda redskap så var hantverket och den sydsamiska slöjdtraditionen den självklara basen för Stures skapande. Sture ägnade sig genom åren åt hårdslöjd, främst knivar, både bruksknivar och hornknivar samt nahpieh, guksieh med mera. Men sedan slutet på 1950-talet varvade han även slöjdandet med måleri där han förkovrade och uttryckte sig både genom akvarell- och oljemåleri. Nyfikenheten och känslan för livet i fjällandskapet med dess växt- och djurliv under alla årstider och skiftande ljus kännetecknar Stures måleri.

Sture var med och planerade att delta i Aejlies basutställning. Under 2021 lämnade han dock oss och vandrar nu med sina förfäder i sina hemmarker. Både för hans söner och för oss på Aejlies känns det naturligt att hans medverkan fullföljs.

Björnvadet

Akvarell på papper. Målningen är en tolkning av Ropenbäcken, ett stycke nedströms bron.

Sture Östergren

Denna bok innehåller ett urval av alla verk i Aejlies basutställning. Basutställningen utgör en av grundstenarna till Aejlies museums- och utställningsverksamhet. Utställningen premiärvisas under invigningen av Aejlies hösten 2021

KULTURRÅDET

